

Haydar Cemil Baba'nın Muhiplerinden Süleyman Saltık'ın Düzenlediği Mecmuadaki Yayınlanmamış Şiirler*

The poems that take place in the periodical that is
organized by Süleyman Saltık who is a friend of
Haydar Cemil Baba

Неиздадените Стихове В Ръкописния Сборник, Оформен От
Сюлейман Салтък От Учениците На Хайдар Джемил Баба -
Последният Настоятел На Текето На Дениз Али Баба

Filiz KILIÇ** - Tuncay BÜLBÜL***

ÖZET

Deniz Ali Baba Dergâhı bugün Bulgaristan sınırları içinde kalan Rusçuk-Tutrakan'da bulunan ve Balkanlarda Bektaşilik açısından oldukça önemli işlevleri yerine getirmiş bir Bektaşî dergâhıdır. Şiirlerinde Haydarî mahlasını kullanan Haydar Cemil Baba bu dergâhın son postnişinidir. Haydar Cemil Baba 23 yıl postnişinlik yaptıktan sonra 15 Mayıs 1962'de Salı günü saat altıda vefat etmiştir. Haydar Cemil Baba'nın pek çok muhibinden biri olan Süleyman Saltık 1950'de ailesiyle birlikte Türkiye'ye göçmüş, 19 Ocak 2001 tarihinde de 90 yaşındayken vefat etmiştir.

Bu yazıda Süleyman Saltık'ın eski ve yeni yazıyla kendi el yazısıyla tuttuğu defterlerde yer alan yayınlanmamış şiirlere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Haydar Cemil Baba, Süleyman Saltık, Bektaşîlik, Mecmua.

ABSTRACT

Deniz Ali Baba dervish lodge is located in Rusçuk-Tutrakan, Bulgaria and it has performed great role in terms of Bektashism in the Balkans. Haydar Cemil Baba, who uses his

* Elindeki baba yadigârı defterleri kullanmamıza izin vererek bu makalenin ortaya çıkmasına büyük katkı sunan Süleyman Saltık'ın oğlu Celil Saltık'a ve eşi Revaziye Saltık'a teşekkürü ödenmesi gereken bir borç biliriz (Filiz Kılıç, Tuncay Bülbül).

** Prof. Dr., Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Müdürü, Nevşehir Üniversitesi Rektörü.

*** Araş. Gör., Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: tbulbul@gazi.edu.tr

pen name in his poems, is the last dervish leader of this dervish lodge. He died in 15 May 1962 (on Tuesday, at six o'clock) after he had been the leader of dervish lodge during 23 years. Süleyman Saltık, who is one of the friends of Haydar Cemil Baba, immigrated to Turkey with his family, and when he was 90 years old he died in 19 October 2001.

In this writing, Süleyman Saltık's poems that have not been published before will take place and these poems were written by himself to the notebook. Most of the poems that take place in this notebook belong to Haydar Cemil Baba. Though it is rare, some of the poems that do not belong to Haydar Cemil Baba and that belong to some of the Bektashi poet will be take place, too.

Key Words: Haydar Cemil Baba, Süleyman Saltık, Bektashism, Epic

РЕЗЮМЕ

Теккетто на Дениз Али Баба е едно бекташийско текке, което се намира днес в границите на България недалеч от Тутракан и Русе, и което е изпълнявало важни дейности от гледна точка на функционирането на бекташизма на Балканите. Хайдар Джемил Баба, който използва в стиховете си псевдонима Хайдари, е последният постнишин на това текке. След 23 години като постнишин на това текке, той е починал на 15 май 1962 година във вторник в шест часа. Сюлейман Салтък е един от многото ученици и последователи на Хайдар Джемил Баба. Той се е преселил през 1950 година със семейството си в Турция и е починал на 19 януари 2001 година на 90 години.

В тази статия ще бъде обърнато внимание на стиховете, записани на старотурски език /с арабски букви/ от Сюлейман Салтък, които не са издадени. Много от стиховете, записани от него в тетрадка, са от Хайдар Джемил Баба. В ръкописа се съдържат и няколко на брой стихове на други бекташийски поети.

Ключови Думи: Хайдар Джемил баба, Сюлейман Салтък, Бекташизъм, ръкописен сборник с текстове

Alevî-Bektaşî edebiyatı, temeli sözlü kültüre dayanan Alevî-Bektaşî inanç dünyasının sade bir Türkçe ve etkili bir anlatımla estetize edilmiş şeklidir. İnanca ait temel vasıflar, kaideler ve bu inanca mensup insanların hissiyatı en güzel şekliyle Alevî-Bektaşî edebiyatına ait türler vasıtasıyla hayat bulmuştur. Yüzyıllardır, sade Türkçe'nin en güzel, en estetik biçimiyle halkın kültürel belleğine kazınan bu edebî mahsüller, yalnızca bir inancın işlevsel boyutlarında sınırlı kalmamış, aynı zamanda Türk kültürünün de geçmişten günümüze taşıyıcılığı görevini layıkıyla yerine getirmiştir.

Bektaşî edebiyatında başta nefes olmak üzere diğer türlere ait edebî ürünler, tekke edebiyatı ürünleri arasında kabul edilirler. Tekke edebiyatına ait bu edebî mahsüller, "din ve tasavvufla ilgili kavram, duygu, düşünce, ilke ve kuralları halka yaymak amacıyla bir tarikata bağlı şairlerce yazılan şiirlerdir" (Dilçin, 2004: 343). Söz konusu şiirlerin tarikata mensup kişilerce yazılmış olmaları, onların öncelikli olarak eğitsel işlevlerini ön plana çıkarır. Derin tasavvufî öğeleri barındıran

bu şiirler, mürşidin müridine yönelik nasihatlerini içine alırlar. “O yüzdendir ki şiir, Bektaşîler için sadece sanat ortaya koymak endişesiyle vaaz edilen bir uğraş alanı değil” (Köksal, 2007: 1262), aynı zamanda, cem törenlerinde ve muhabbetlerde zakirler vasıtasıyla saz eşliğinde makama uygun olarak terennüm edilen bir unsurdur. Alevî-Bektaşî zümreler arasında şiire yüklenen bu işlev, beraberinde bir kutsiyet meydana getirmiş ve şiir, inanca ait pratiklerin temelinde yerini almıştır.

İlk örneklerine 13. yüzyılda rastladığımız bu edebiyat mahsüllerinin, aradan geçen yaklaşık yedi yüz yıllık süreçte nitelik açısından oldukça zenginlik göstermesine rağmen, nicelik açısından istenilen seviyede olduğunu söylemek, ne yazık ki pek fazla mümkün görünmemektedir. Bunun en önemli sebebi, yukarıda da değindiğimiz üzere, şiirin bir amaç olmaktan ziyade Bektaşîliğin belli hususlarını anlatmak için bir araç olarak görülmesidir.

Bütün bunlar, zenginliğinden asla şüphe etmediğimiz bu edebî ürünleri daha da değerli kılmakta ve araştırmacıları var olan divan, cönk ve şiir mecmuası gibi bu eserlerin yer aldığı temel kaynaklara yöneltilmektedir. Bu şiirlerin okunarak yayınlanması, sadece geçmişe değil, bugüne ve yarınlara da fazlasıyla ışık tutacaktır. Zira bu sanatsal ürünler, aynı zamanda Türk kültürünün hâlen canlı bir şekilde korunduğu ve yaşatıldığı ürünlerdir.

Haydar Cemil Baba, Bulgaristan-Ruşçuk-Tutrakan'da bulunan ve Balkan Bektaşîliği açısından çok önemli işlevler yerine getirmiş olan Deniz Ali Baba Dergâhı'nın son postnişinidir (Kılıç vd, 2008). Oldukça velut bir şair olan Haydar Cemil Baba Galatasaray Lisesi'ni bitirmiş, hukuk okumuştur (Noyan 2003: 184). Turgut Koca, Haydar Cemil Baba'nın bir müddet de avukatlık yaptığını ve birkaç yabancı dil bildiğini belirtmektedir (Koca, 1990: 789). 15 Mayıs 1962'de vefat eden Haydar Cemil Baba, Deniz Ali Baba Dergâhı'nda Ali Baba'nın yanına defnedilmiştir (Kılıç vd, 2008: 11).

Bu yazıda konu edindiğimiz mecmua ve defterler Haydar Cemil Baba'nın muhiplerinden ve 1950'de Bulgaristan'ın Mumcular Köyü'nden Türkiye'de Aydın-Nazilli'ye göçen Süleyman Saltık'a aittir. Süleyman Saltık'ın, hem eski yazıyı hem de yeni yazıyı yazabilen bir kişi olduğu onun hem eski yazıyla hem de yeni yazıyla iki farklı şekilde defterler tutmuş olmasından anlaşılmaktadır. Eski yazılı mecmuanın baş tarafına düştüğü nota göre 1932 Haziran'ında Bektaşîliğe intisap eden Süleyman Saltık, mürşidi Haydar Cemil Baba'ya karşı derin bir saygı ve bağlılık duymaktadır. Bu duygularını tuttuğu defterlerin çeşitli yerlerine mürşidini özlediğine dair yazdığı notlarda ortaya koymuştur. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi arşivinde Süleyman Saltık'ın üç adet defteri bulunmaktadır.

Bunlardan ikisi Latin harfleriyle, birisi de eski yazıyla yazılmıştır. Bu defterlerin çok büyük kısmında Haydar Cemil Baba'nın şiirleri yer almaktadır. Haydar Cemil Baba'ya ait olan bu şiirler yayınlanmıştır (Kılıç vd, 2008). Bu defterlerde az da olsa başka şairlerin de şiirleri bulunmaktadır: Eski yazılı mecmua'da Haydar Cemil Baba dışında Şem'î, Pir Sultan Abdal (8), Turâbî Baba (4), Hatâî (6), Seyrânî (3), Güvenç (Genc) Abdal (2), Seyyid Nesîmî (3), Sersem Abdal, Ümmî Sinan, Edip Harâbî (5), Perîşân Fetih Baba, Âşık Yunus (2), Dertli Kemter (3), Kuddûsî, Hilmî Baba (8), Seyyid Nizamoğlu (2), Mefhar, Mu'î, Yetîmî, Şâhî, Seyfullah (2), Dertli Kazak, Feyzullah, Rıza Tefvik (4), Abdal Musa (2), Kaygusuz (3), Şîrî, Nedîmî (2), Mir'âtî (2), Derviş Vassî-i Melâmî, Muhîttî, Kazak Abdal, Bosnavî (5), Derviş Ruhullah, Ahî Ali Baba, Hasan Dede, İbrahim Edhem, Hazret-i Selâmî, Oğlan Şeyh İbrahim Aksarayî (2), Hicâbî, Dertli Baba, Lem'î, Velî Baba, Perîşân Baba, Cemâlî Baba (2), Tefvik Baba, Fedâî (3), Fuzûlî, Hengâmî Baba, Hakkî, Hüsnî (2), Hüseyin, Kul Mehmed, Kul Yusuf, Kemîne Kemter, Meczûb Abdal, Muhyiddin Abdal, Fakîr Sâdık, Sefîl Sâdık, Sefîl Âşık, Sırrî, Lokmânî, Mihrâbî, Seyyid Ali Sultan, Şehribân, Ca'feroğlu, Ballı, Azbî, Fakrî, Ferhâd, Velî gibi şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Yeni yazılı defterlerin ilkinde sadece Haydar Cemil Baba'nın şiirleri yer almaktadır. İkincisinde ise Haydar Cemil Baba'nın şiirlerinin dışında Sâfî Baba (14), Edip Harâbî (2), Teslim Abdal, Kul Himmet (3), Hatâî, Âşık Yunus (2), Cemâlî, Kerîmî, Pir Sultan Abdal, Seyrânî, Cevâbî, Hüsnî, Hâkî, Hasan Dede, Güvenç (Genc) Abdal, Şemsî, Bosnavî, Velî (2), Kul Hüseyin, Seyfullah, Kalender Abdal, Feyzullah gibi şairlerin şiirleri bulunmaktadır.

Bu çalışmaya, mecmuada ve defterlerde yer alıp her hangi bir antolojide veya müstakil eserlerde yayınlanmamış şiirlerin metinleri dâhil edilmiştir. Eski yazılı mecmuadaki şiir metinleri çevirim yazıyla verilmiştir. Ancak eklerin yazımında günümüz Türkçesi imlası esas alınmıştır. Yeni yazıyla yazılmış defterdeki şiir metinleri ise yazıldığı gibi alınmıştır. Mecmuadaki şiirlerde 1a, 1b, 2a, 2b... şeklinde varak numarası; yeni yazılı defterlerdeki şiirlerde s. 1, s. 2, s. 3... şeklinde sayfa numarası kullanılmıştır. Varak ve sayfa numaraları şiirlerin başına konulmuştur. Şiirler mecmua ve defterlerdeki sıralarına göre değil şairinin mahlasının baş harfine göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Okunmasında şüphe olan kelimelerin yanına (?) işreti konulmuş, hiçbir şekilde okunamayan kelimeler de üç noktayla gösterilmiştir.¹

1 Mecmua ve defterlerin tanıtımı Orhan Kurtoğlu'yla yapılan daha önceki çalışmada verildiği için bu makalede nüsha tanıtımı yapılmamıştır. Mecmua ve defterlerin tanıtımı için (Kılıç vd., 2008: 31-33).

Dertli Kemter²

Nefes [9a-9b]

‘ Aşk ile perîşân görenler beni
Hudâ’niñ bir şaşkın kulu şarırlar
Her kime söylesem doğru sözümü
Zincîrden boşanmış bir deli şarırlar

‘ Āşıklar hakkında söylenmez yalan
Var mıdır bu aşkın şıhhatin bulan
Cennetlik mi olur beş vakti kılan
Kaba sūfileri velî şarırlar

Dertli der ben bilirim Hâk niyâzı
Boynuma borç aldım beş vaqt namâzı
Elimde görseler on telli sazı
Dünyâda âhîretde malî şarırlar

Dervîş Vaşfi-i Melâmî³

Nefes [47b-48a]

Ben dost elini gördüm yabana gider miyim
Ehl-i başîret oldum körlüğü yeder miyim

Henüz ‘ ârif olmayan insân mıdır ‘ âlemde
Ço ben insânım desin yâ ben ‘ aceb der miyim

Ravza-i vahdetimiñ hândânlığın görmeyen
Çokmayınca ne bilsin gül müyüm ‘ anber miyim

O şâhların şâhınıñ perdecisi olmuşum
Kimse baña karışmaz, açar mı örter miyim

2 Bu şairin hayatı hakkında kaynaklarda her hangi bir bilgiye rastlayamadık. Turgut Koca antolojisi-
ne şairin bir şiirini almış, hayatı hakkında malumat vermemiştir (Koca, 1990: 858). İsmail Özmen
ise Turgut Koca'nın eserine aldığı ve Dertli Kemter'e ait olarak gösterdiği şiire Āşık Dertli'nin şiiri
olarak Āşık Dertli maddesinde yer vermiştir. Kısacası Āşık Dertli ile Dertli Kemter'in aynı kişiler
mi yoksa farklı kişiler mi olduğu belli değildir. Elimizde bulunan mecmuada yer alan şiir İsmail
Özmen ve Turgut Koca'nın eserlerinde yer almamaktadır. Diğer taraftan şiirin başında şair ismi
olarak "Dertli Kemter" ibaresi yazılıdır.

3 Bu şairin hayatı hakkında kaynaklarda her hangi bir bilgiye rastlayamadık.

Tańrı cümleyi muhîť ululuđu ‘ayandır
Cemâlini görmüşüm Tańrı budur der miyim
Vaşfi o ednâyı bilir o ednâyı bilenler
O ednâya ermeyene yâ secde eder miyim ben

Faķır Şadık

Nefes [110b-111a]

İstānbül Bahriye Zābitliđi’nden teķā‘ūd olduđdan sońra beytū’l-māl surre münādisi olmuşdur. Ćamlıca Bektaşî Tekkesi babası ‘Alî Nuťķî Efendi’niń ĳayınpederidir. Vefātı 1315’dedir. Bu nuťķ onuńdur.⁴

Nūrunu nūrundan ĳalk etmiş Ĵudā
İsmiyle müsem mā Genc ‘Alî Baba
Cemâlin görenler bakmaz mir’āta
İsmiyle müsem mā Genc ‘Alî Baba

Sırlama cemâliń gel bize göster
Cemâlini gören cānlar ne ister
Mü’esseher olmayan kapını bekler
İsmiyle müsem mā Genc ‘Alî Baba

Hem şıfātı zāt-ı nūr ile tenvîr
Kendini bilen ‘aşık hemān gel cān ver
‘Aşķına içelim sākî bir dem ver
İsmiyle müsem mā Genc ‘Alî Baba

Bu Faķır Şadık hem kemter-i gedādır
Ĵapıńda ĳul olmaķ cāna şafādır
Va’llāhi Bi’llāhi medħe sezādır
İsmiyle müsem mā Genc ‘Alî Baba

4 Fakir Sadık hakkında verilen bu bilgi mecmuada yer almaktadır. Mecmuadaki tek biyografi Fakir Sâdık’a aittir.

Fakrî⁵

Nefes [187b]

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Biz elestden bend-i 'aşk-ı Muştafâ'ya bağlıyız

Şâhib-i seyf-i Hudâ Hâk Murtaza'ya bağlıyız

Cân başı 'aşk ile terk eyleyip biz dönmeyiz

Hadîce hem Fâtıma hayrû'n-nisâya bağlıyız

Şâh Hasan hulûk-ı Rızâ'nın 'aşkına zehr içmişiz

Şeyhimiz yokdur Hüseyin-i Kerbelâ'ya bağlıyız

Şâh Zeyne'l âbidî'ni kemteriyiz çâkeri

Hâk Muhammed Bâkır Şâdık vefâya bağlıyız

Müsâ-yı Kâzım Rızâ'ya dilden îkrâr vermişiz

Şâh Nakî vü bâ Tâkî Hâk reh-nümâya bağlıyız

'Aşkerî Mehdî-i zamândır dînimiz imânımız

Nesl-i evlâd-ı Muhammed âl-i abâya bağlıyız

Pîrimiz hünkârımızdır Hacı Bektaş-ı Velî

Fakriyâ biz bende olduk tâ Hudâ'ya bağlıyız

Feyzu'llâh⁶

Nefes [41a-41b]

Gecelerde kalkıp ağlayan dervîş

'Aşıklar ağlarken gülmez mi dersin

Çalış maşsûduña murâda eriş

Gâfletle fırsatın geçmez mi dersin

Gecelerde kalkıp çekerler zahmet

Ol vâkt verilir Mevlâ'dan rahmet

'Aşığa seherde verilir 'aşka kısmet

Dostun hediyesin almaz mı dersin

5 Bu şairin hayatı hakkında kaynaklarda her hangi bir bilgiye rastlayamadık.

6 **Feyzullah Çelebi:** Veliyüddin Çelebi'nin küçük oğludur. Büyük kardeşi Ali Celalettin Çelebi'nin ölümü üzerine Sultan Abdülaziz tarafından 16 Ramazan 1288 (1871) tarihinde Hacı Bektaş Veli Dergâhı postnişini olmuştur. Oldukça entelektüel bir yönü olan Feyzullah Çelebi'nin şairlik yönü de çok iyidir. 1878 yılında ölen Feyzullah Çelebi Hacı Bektaş Veli Külliyesi'ndeki Kırklar Meydanı'na gömülmüştür. Şiirlerinde Feyzî, Feyzullah, Seyyid Feyzullah mahlaslarını kullanan şairin yukarıdaki şiirine kaynaklarda rastlayamadık (Özmen, 1998ç: 375).

Ol dostun elinden bir kadeh içen
 Ğamdan āzād olur dūnyādan geçen
 Hāķīķat baħrınıñ kilidin aan
 Hāķīķat baħrına dalmaz mı dersiñ

Kendi meyyitine kendi Őu koyan
 Yoķluk Őuyu ile meyyitin yuyan
 Rızā bıçağıyla nefsinı kıyan
 Ölmezden evvel ölmez mi dersiñ

Ledünnī ‘ ilmini Hāķ’dan oķuyan
 Ene’l-hāķ sırrını cānında duyan
 Kendisin ğā’ib etmiş ene’l-hāķ diyen
 Feyzu’llāh bu sırrı bilmez mi dersiñ

Hāzret-i Selāmī⁷

Muħammes [66a-67a]

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

Kārbān-ı cennet-i ‘ aŐkıñ rāh-ı Hāķ’da baŐıyız
 Dest-i Hāydar’dan Őarāb-ı Kevşer’iñ ayyāŐıyız
 Őāh-ı ‘ aŐkız der-geh-i āl-i abā ferrāŐıyız

Biz gürüh-ı sulṫān-ı dehriz zümre-i BektaŐıyız
 Lā-mekān iķlīmine ‘ azm edeniñ yoldaŐıyız

Fāriđiz dūnyā vü māfihāya rađbet etmeden
 GemiŐiz ĥavf ü recādan zümre-i minnet etmeden
 Kevn-i seyrāndır ‘ arz-ı azm-i seyāħat etmeden

Bir gürüh-ı sulṫān-ı ‘ aŐkız zümre-i BektaŐıyız
 Lā-mekān iķlīmine ‘ azm edeniñ yoldaŐıyız

Gevher-i kān-ı rumüz-ı ‘ ilme’l-esmāyız biz
 Ṭūr’da nūr-ı tecellāyı bulan Mūsā’yız biz
 Merde cāna nefħa-i rüh eyleyen ‘ abāyız biz

⁷ Bu Şairin hayatı hakkında kaynaklarda her hangi bir bilgiye rastlayamadık.

Bir gürüh-ı sulţān-ı dehriz zümre-i Bektaşīyiz
Lā-mekān iqlimine ʿazm edeniñ yoldaşyız

Mest olup cām-ı ezelden tartıldık hevesimiz
Dīdemiz Ḥaqq'ı görür Ḥaqq'ı işidir gūşumuz
Gūşumuzda cümle ʿālem ḥalka-i mengūşumuz

Bir gürüh-ı sulţān-ı dehriz zümre-i Bektaşīyiz
Lā-mekān iqlimine ʿazm edeniñ yoldaşyız

Ey Selāmī bir nazarla hınţayı aḥcār eden
Münkire daʿvā-yı Ḥaqq'ı taş ile aḥyār eden
ʿAzm-i rāha himmet ile merkebin dīvār eden

Bir gürüh-ı sulţān-ı dehriz zümre-i Bektaşīyiz
Lā-mekān iqlimine ʿazm edeniñ yoldaşyız

Hengāmī Baba⁸

Destān-ı Hengāmī Baba [95a]

Mef' ūlü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ūlün
Ey ḥoca ḥaber ver baña Qur'ān oқuduñ mu
ʿİlm hevesi ebcedi ʿayān oқuduñ mu

Tecvīd oқuyan her bir mollaya ḥāfız denir mi
Te'lif-i güher seb' a-i sübhān oқuduñ mu

Ḥatm etdiñ ise Enverī'niñ dersini tekmiñ
Ma' nāda beyān bend-i gülistān oқuduñ mu

Al ʿilm-i ḥālīñ ʿilmini ḥıfz eyle derūnuña
Bir gün şorulur sūre-i Raḥmān oқuduñ mu

İḥsān-ı Ḥudā'dan saña ʿilm-i Ğaffār
Hengāmī Baba defter ü dīvān oқuduñ mu

8 Bu şairin hayatı hakkında kaynaklarda her hangi bir bilgiye rastlayamadık.

İbrahim Edhem Baba⁹

Nefes [65b-66a]

Biz elest bezminde demiştik belî
Emr-i fermân etdi ol Rabb-i Celî
Ezkârımız olsun gündüz geceli
Amân yâ Muḥammed meded yâ ‘Alî

On iki İmam’ın kulu kurbânı
Yollarına fedâ eyleriz cânı
*İlle’l-meveddet*¹⁰ Ḥaḳḳ’ın fermânı
Amân yâ Muḥammed meded yâ ‘Alî

‘Ârif olan cânlar nefsini bilir
Varlığın terk edip hep Ḥaḳḳ’a varır
Muḥammed nûrundan didârı görür
Amân yâ Muḥammed meded yâ ‘Alî

Ne olur çok ise cürmüm ile günâh
Lâ tefazzû emrini okuruz her gâh
Maḥrûm olmam ḥâşâ sizsiñiz penâh
Amân yâ Muḥammed meded yâ ‘Alî

İbrahim Edhem’in kendisi ḥayrân
Ḥaḳîkat şehrinde bulur arayan
Muḥammed yüzünden görünür cenân
Amân yâ Muḥammed meded yâ ‘Alî

Kemterî¹¹

Nefes [95a-95b]

Şems-i ḥaḳîkat
Nebîmiz Aḥmed
Mâh-ı hidâyet
Tâbân ‘Alî’dir

9 **İbrahim Edhem:** Bektaşî olduğu şiirlerinden anlaşılan İbrahim Edhem’in hayatı hakkında elde yeterli bilgi yoktur. Şiirlerinde kullandığı dile göre 17 veya 18. yüzyıl arasında yaşamış olmalıdır (Özmen, 1998c: 415). Şairin yukarıdaki şiirine kaynaklarda rastlayamadık.

10 (*De ki: Ben bunun üzerine sizden akrabalık sevgisinden başka (bir ücret istemiyorum). Şûrâ 23.*)

11 **Kemterî:** Alevî-Bektaşî şiirinde birkaç tane Kemterî vardır. Ancak yukarıda şiiri bulunan Kemterî’nin 19. yüzyılda yaşamış Raşit Ali olması şiirlerindeki üslup benzerliğine bakıldığında kuvvetle muhtemeldir. Raşit Ali Mızika-i Hümayun’dan emekli olunca Üsküdar’a yerleşmiş, Bektaşîliğe Çamlıcalı Nuri Baba’dan nasip alarak girmiştir (Özmen, 1998ç: 613).

Mevrûsı esrâr
Aḥmed-i Muhtâr
İmânımız var
Seyrân Ali'dir

Şâh-ı velâyet
Kân-ı şefâ'at
Luṭf-ı 'inâyet
Merdân 'Alî'dir

Yoluna ḳurbân
Oluruz her ân
Dertli dermân
Loḳmân 'Alî'dir

Feth-i Ḥayber
Mülce-i ahḳar
Ḥazret-i Ḥaydar
Arslan 'Alî'dir

Lâ fetâ illâ
'Alî'dir Mevlâ
Lâ seyfe illâ
Çevgân 'Alî'dir

Fânî-i Kemter
Ḳapînda bekler
Sâḳî-i Kevşer
'İrfân 'Alî'dir

Kerîmî¹²

Nefes [s. 59]

Hakk'ın cemâli vechinde ayân
Geldiler içeri bu sırrı duyan
Sen de aşıksan bu renge boyan
Gezme yabanda hayvancasına

12 İsmail Özmen eserinde bir Kerîmî'den bahseder. Ancak biz bu kişinin Özmen'in bahsettiği kişi olduğunu düşünmüyoruz.

Niceler bu dehre geldi seyrāna
Nasip alanlar girdi meydāna
Meydāna giren olur pīrāne
Oldular kāmīl insān irfāncasına
Çırak uyansın demler kurulsun
Aşk ehli gerçek didār görülsün
Sākī kadeh sun demler görülsün
Muhabbet olsun insāncasına
Kerīmī dünyādan sakla dilini
Eder hizmetini tutar yolunu
Riyā bilmez Hak yolunda serini
Teslim eylemiştir kurbāncasına

Ḳuddūsī¹³

Nefes [10b-11a]

Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün
Gam çekme gönül haşlet-i cānāna erersiñ
Soñunda bunun zevk ü şafāsını sürersiñ
Her şām u seher āh u figān eyle ki bir gün
Dost bağçesiniñ güllerini sen de derersiñ
Nā-ehle şağın derdiñi bildirme hāzer kı1
Pes şīşe-i esrārını destinde kırarsıñ
Sen sende gözet Ḥaqq'ı hemān gezme yabanda
Kendiñde iken sen anı gayırda ararsıñ
Dīvāne gönül kadrine var şöylece bil kim
Ḳuddūsī şadef sen anıñ içindeki dürsüñ

13 Bu şairin hayatı hakkında kaynaklarda her hangi bir bilgiye rastlayamadık.

Muḥīṭī Baba¹⁴

Nefes¹⁵ [49a]

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün
(Fā' ilātün) (Fa' lün)

Biz ki deryā-yı me' ārifde dūr-i nā-bābız
Zerreden zāhir olur pūr-ālem-tābız

Her ne şādır olsa bizden kamu fi'l ḥaḫdır
Fā' il-i muṭlaḫa biz ālet ü biz eşyā biz

Ne ola ger çākerimiz olsa nüh heft iḫlīm
Cezbe-i 'aşḫ-ı İlāhī ile sırr-ı kullābız

Müfrediz post düşüpdür bize ḫıfz-ı Qur'ān
'İlm-i erbāb-ı mürekkebe *ulü'l-elbābız*¹⁶

Şıfat u şānımız idrāk idemez her bī-dīn
Merd-i ma' nā'-i mezāhir şuver-i vehhābız

Vechimiz mevzi' idir secdesi ḫāş ile 'ām
Ka'be-i ehl-i diliz ḫible-i cān-ı miḫrābız

Ey Muḥīṭī biziz ol 'uḫde-küşā-yı 'ālem
Ya' nī mīr-i 'irfān şehri 'ulūma bābız

Nedīmī Baba¹⁷

Nefes [46a-46b]

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
(Fā' ilātün) (Fa' lün)

Felek tā ki burūcunda¹⁸
Yaşayım ben daḫı bir ucunda

Ḫamu bir oldu esfel ü a' lā
Ehl-i dil ḫaldılar 'urūcunda

14 Bu şairin hayatı hakkında kaynaklarda her hangi bir bilgiye rastlayamadık.

15 Bu şiirin bazı mısralarında vezin bozuktur.

16 *Halis akıl sahipleri... Bakara 269, Âl-i İmrân 7, Ra'û 19, İbrâhîm 52, Sâd 29, Zümer 9-18.*

17 **Nedīmī Baba:** Sehi Bey Nedīmî'nin şiirde mâhir olduğunu belirtmekte ve aynı zamanda onun Sultan Hacı Bektaş kisvesini giydiğini ifade etmektedir. Sehi Bey tezkiresinde şairin birkaç beytini örnek olarak vermiştir (Isen, 1998: 126).

18 Bu beyitte eksik kelime bulunmaktadır.

Ne rekâtım kılam tama' mâlik
Ne namâzında ne orûcunda
Aradım Hakk'ı bulmadım aşla
Ne fer, ne günde bülûcunda¹⁹

Sâfi Baba²⁰

Nefes 1 [s. 3-5]

Cânımız Muhammet, kanımız Alî
Hatice, Fatıma bir münceli
Hasan Hüseyin'dir bunların gülü
Pençe-i abâdır ulumuz bizim
Zeyne'l-abâ, Bâkır, Ca'ferîleriz
Hem Mûsâ-i Kâzım Rızâîleriz
Zümre-i nâcîyiz Sezâîleriz
Takî ilen Nakî kolumuz bizim
Şâh Hasanü'l-asker dârımızdır
Muhammet Mehdî evrâdımızdır
On dört masûm bizim ezkârımızdır
Bunlara bağlıdır belimiz bizim
Gerçek âşıkların yolu incedir
O yolu bilmeyen hali nicedir
Marifet ehlinin soyu yücedir
Pir Hacı Bektaş soyumuz bizim

¹⁹ Bu beyitte vezin bozuktur.

²⁰ Sâfi'ye ait olan şiiirler Süleyman Saltık'ın Latin harfleriyle yazılmış defterlerinde yer almaktadır. **Sâfi Baba:** Asıl adı Sâfi Kırıtöğlü'dur. Süleyman Saltık, Sâfi Kırıtöğlü Baba ile 1955 yıllarında Türkiye'ye yeni geldiği zamanlarda tanışmış, uzun bir müddet ailece Sâfi Baba'nın muhabbetlerine devam etmiştir. Kaynaklarda Sâfi Kırıtöğlü hakkında her hangi bir bilgi bulunmamaktadır. Süleyman Saltık'ın oğlu Celil Saltık'la yaptığımız görüşmede Celil Saltık, Sâfi Baba'nın Denizli'de ayakkabıcılık yaparak geçimini sağladığını ifade etmiştir. Denizli Çal İlçesi Çalçakırlar Köyü'ndeki Bektaşî tekkesinin halifebabası olan Yusuf Yıldız, Sâfi Kırıtöğlü'nun (Yusuf Yıldız şahsın soy isminin "Giritöğlü" olduğunu ifade etmiştir.) Bedri Noyan'ın Bütün Yönleriyle Bektaşîlik ve Alevîlik adlı eserinde bahsettiği (Noyan, 2002: 180) Asım Kırıtöğlü'nun ağabeyi olduğunu belirtmiştir. Yusuf Yıldız dervişliğini Asım Kırıtöğlü'ndan almıştır. Yusuf Yıldız, muhabbetlerinde Sâfi Baba'nın nefeslerinden söylediklerini ifade etmiştir. Sâfi Baba 1962'de Denizli'de vefat etmiştir.

Ulu soydan gelip dīdāra yettik
Cān baş fedā edip meydāna girdik
Medet mürüvvet dedik dārına durduk
Erenler erkānı huyumuz bizim

Aşkın dolusunu içenler kanmaz
Bu aşkın nārına münkirler yanmaz
Aşkı olmayanlar bu yola ermez
Hakka doğru gider yolumuz bizim

Hacı Bektaş, Balım Sultan pīrimiz
Münkirler anlamaz bizim sırrımız
Gerçekler meydānı her dem yerimiz
Sāfi Baba versin dolumuz bizim

Nefes 2 [s. 7-9]²¹

Āyin-i cem kurulup sohbet eyledik
Görenler gördüler Alī'm var cemde
Gāhī nefes, gāhī sohbet eyledik
Görenler gördüler Alī'm var cemde

Sıdk ile bağlıyız Alī yoluna
Alī'm yardım eder mü'min kuluna
Bāđ-ı muhabbette Alī'm buluna
Görenler gördüler Alī'm var cemde

Bu meydāna derler Alī meydānı
Yoluna fedā nezr ettik cānı
Ārifler ceminde hazır bir ānı
Görenler gördüler Alī'm var cemde

Alī'yi sevene oldu Alī'm yār
Her yerde hazırdır Alī'm āşikār
Her nereye baktımsa Alī'm kendisi var
Görenler gördüler Alī'm var cemde

Bendesiyiz biz āl-i abānın
Yardımcısı her dem kemter gedānın
Gönlünde, gözünde Sāfi Baba'nın
Görenler gördüler Alī'm var cemde

21 Sayfanın başında "5 Şubat 1961 Pazar" kaydı vardır.

Nefes 3 [s. 9-13]

Ne hāl oldu bize hayli zamandır
Asla birbirimizi göremez olduk
Hakikat bu işe gel beni kandır
Neden bir ikrarda duramaz olduk

Böyle midir yolumuzun töresi
Kalpte kanamakta aşkın yarası
Lokman Hekim gelse yoktur çaresi
Şimdi ağlamaktan gülemez olduk

Muhabbetle kurulmuş yolun binası
İkrarda durmayan olurmuş āsī
Mürşit tathir eder kalpteki pası
Neden bir ikrarda duramaz olduk

Nerde evvelki muhabbet, ülfet
Zerresi kalmadı nedir bu hikmet
Böyle midir pîre sadakat, vuslat
Şimdi yol, erkânı süremez olduk

Dünyā muhabbeti geçer çok hoştur
Ākiller bilirse cümlesi boştur
Hak ilen hak olmak ne güzel iştir
Hakk'ı kalbimizde tutamaz olduk

Ne yazık ki heder oldu hizmetler
Ne yazık ki boşa gitti zahmetler²²

Sāfiyā bu nutku kime söylersin
Kendin söyler yine kendin dinlersin
Bu hāllere bakıp durmaz ağlarsın
Ağlamaktan bir ān gülemez olduk

Nefes 4 [s. 13-15]²³

Gelin dostlar muhabbet edelim
Cān kervānı ten elinden göçmeden
Fırsat elde iken Hakk'a yetelim
Cān kervānı ten elinden göçmeden

22 Bu dörtlüğün son iki mısraı eksiktir.

23 Sayfanın başında "7 Ağustos 1961 Pazar" kaydı vardır.

Külle men aleyhā değil mi fānī
Kervānın gelir geçer kalır mı yanı
Onun için boş geçirme zamanı
Cān kervānı ten elinden göçmeden

Muhabbet edelim gelin erenler
Hak deyip de bunda Hakk'ı görenler
Gönülden varlığın Hakk'a verenler
Cān kervānı ten elinden göçmeden

Hacı Bektaş, Pîr Balım'a yetenler
Cān bāğında bülbül olup ötenler
Gülzār-ı cemde sohbet edenler
Cān kervānı ten elinden göçmeden

Sāfî Baba diler her dem muhabbet
Dāyim ister pîrinden hayırlı himmet
Gerçek mü'min cānlar eyleyin sohbet
Cān kervānı ten elinden göçmeden

Nefes 5 [s. 35-36]

Muhammet Alî'ye tevellā edip
Dedim yā Rab sana elhamdüli'llāh
Hocam verdi bana bir ders heceden
Okuyup da dedim elhamdüli'llāh

Okudum heceyi ezbere aldım
Erenler aşkı ilen ummana daldım
Hak cemālini gördüm nūrlarda kaldım
Erdim murādıma elhamdüli'lāh

Erenlerin eteğini tutmuşam
Şükür ben de ayın-i ceme yetmişem
Erenler kâbesini tavāf etmişem
Yakın gördüm Hakk'ı elhamdüli'llāh

Hak kulağımı tutup telkin eyledi
Erenler çeyiziyle tezyin eyledi
Gör ki bu aşk beni n'etti n'eyledi
Aldım ikrārımı elhamdüli'llāh

Gaflet uykusundan bu dem uyandım
Uyandım da Hak nûruna boyandım
Koç kurbân dediler hem de inandım
Kul kurbânım ben de elhamdüli'llâh

Mürşidimden aldım erkânı yolu
Kırklar kâsesinden verdiler dolu
Kevser'im Muhammet sâkîsi Alî
Er elinden içtim elhamdüli'llâh

Mürşidim Muhammet rehberim Alî
Pîrimiz Hacı Bektaş Velî
Sâfî Baba nûş et Kevser'den dolu
Nûş ederek dedim elhamdüli'llâh

Nefes 6 [s. 51]²⁴

Hey kardeşler gelin pîre gidelim
Gidelim de etsin bize muhabbet
Erenler erkânın onda görelim
Sürelim adapla erkân muhabbet

Gelin kardeşlerim niyâza varalım
Pîrin huzûrunda dâra duralım
Hakk'ın cemâlini anda görelim
Pîr versin bize cândan muhabbet

Gelin kardeşlerim pîrin cemine
Varmak hem elzemdir mü'mine
Her ne derse kabullenir hükmüne
İçelim deminden mest-i muhabbet

Revaziye kuldur âl-i abâya
Ben de oldum şükür ehl-i vefâya
İntisâb eyledim Sâfî Baba'ya
Ayn-ı cemde etsin bize muhabbet

Nevrûziyye 7 [s. 53-54]

Hamdolsun bahâra erdik
Deste deste güller derdik
Kırklar erkânını sürdük
Sultân nevrûz bayramında

²⁴ Sayfanın başında "1 Şubat 1958" kaydı vardır.

Hamel burcunda bugün mäh
Gittiğimiz bir doğru rāh
Bugün oldu mevlid şāh
Sultān nevrüz bayramında

Kırmızı güller açılır
Āleme rahmet saçılır
Āb-ı Kevser'den içilir
Sultān nevrüz bayramında

Fahr-i ālem bugün doğdu
Arş, semā nūra doldu
Āşık māşukunu buldu
Sultān nevrüz bayramında

Elvan elvan güller açar
Mü'minler rāyiha saçar
Muhabbetle gamdan geçer
Sultān nevrüz bayramında

Ehl-i diller seyrān eder
Hep muhipler bayram eder
Kamu varlık cevlān eder
Sultān nevrüz bayramında

Günlerimiz mutlu olsun
Bayramımız kutlu olsun
Meydānımız nūrla dolsun
Sultān nevrüz bayramında

Pirimizdir Hacı Bektaş
Sāfi Baba cāndan hāldaş
Safālanın cümle kardaş
Sultān nevrüz bayramında

Nefes²⁵ 8 [s. 55-56]

Gerçekler bağına girdim
İki yıldız anda gördüm
İki yıldız bir oluptur

25 Bu nefesi Sāfi Baba, Süleyman Saltık'ın ailesine ithafen yazmıştır. Nefeste geçen Mürşit, Celil-Revaziye Saltık çiftinin kızı, Haydar ise yine Celil-Revaziye Saltık çiftinin oğludur. Nefeste geçen diğer isimler de yine aileyle akrabalık ilişkisi olan kimselerin isimleridir.

Biri Şebbîr biri Şübber
Biri Mürşit biri Haydar

Düşünmeyesin selefi
Ulaşsın sen hedefi
Mehmet Lütfiye halefi

Biri Şebbîr biri Şübber
Biri Mürşit biri Haydar

Koyma bugünü yarını
Yağmaya ver hep varını
Süleyman Saliha torunu

Biri Şebbîr biri Şübber
Biri Mürşit biri Haydar

Bir Rafî var amcaları
Emine Bacı yengeleri
Gül bağının goncaları

Biri Şebbîr biri Şübber
Biri Mürşit biri Haydar

Sarı Saltık elkapları
Hem bâdedir mu'tatları
Celil Saltık evlatları

Biri Şebbîr biri Şübber
Biri Mürşit biri Haydar

Revaziye anneleri
Denizli'de nineleri
İki dür-dâneleri

Biri Şebbîr biri Şübber
Biri Mürşit biri Haydar

Nefes 9 [s. 74-75]

Kırklar bahçesinde seyrân ederken
Gözüme göründü telli turnalar
Dedim turnalar nerden gidersiz
Dediler şâhtan geldik şâha gideriz
Turnalar turnalar yeşil turnalar

Dizilmiş turnalar şāha giderler
Alī'm şāhım deyü figān ederler
Her birinin yedlerinden yederler
Turnalar turnalar yeşil turnalar

Bencileyin turnam derdın var mıdır
Leyl ü nehār kārın Alī yār mıdır
Kalp evinde şāha yerin var mıdır
Turnalar turnalar yeşil turnalar

Gökte uçar kanatların süzersin
Çimenlik sahrālar yayla gezersin
Garip garip iniler āşık üzersin
Turnalar turnalar yeşil turnalar

Dedim turnam nedir senin bu rāzın
Āşığı mest eyler turnam āvāzın
Beni Mecnūn etti firāk-ı sāzın
Turnalar turnalar yeşil turnalar

Turna dedim vatanınız nerededir
Dedi dört duvarı ma'mūr ulu şārdadır
Ol şārın içinde gizli yerededir
Turnalar turnalar yeşil turnalar

Turnalar üstümüzden uçup geçerler
Bizim ilimizden konup göçerler
Bir pīr-i mugān elinden dolu içerler
Turnalar turnalar yeşil turnalar

Turnaya remz eyler bu Sāfī kulun
Āşıkların kandır Kevser'den dolun
Kırklar yaylasına uğrarsa yolun
Bizden selām söyle telli turnalar

Nefes 10 [s. 82-83]

Elestü deminde emretti Yezdān
Gıybeti gönüllerden atsınlar deyü hü
Bu söze delildir eldeki Kur'an
İman edip ikrār etsinler deyü hü

Gerçekler bu söze eyledi amel
 Hizmet edip bunda buldular kemāl
 Tarikat binasına attılar temel
 Mü'minler teslim taş taksınlar deyü

Āşıklar kābesin tavāf eyleyip
Sümme vechu'llāha niyāz eyleyip
 Mürşidin pendini cāndan dinleyip
 Kuru kafalara katsınlar deyü hü

Seyrān eyleyelim pīrin postuna
 Atma sakın kalp evinden dostuna
 Sākī peymānesin almış destine
 Yanık yüreklere katsınlar deyü hü

Pīrimizdir bizim Hacı Bektaş
 Yoluna koymuşuz cān ilen başı
 Āşıklar nefsiylen eyler savaşı
 Sivāyı gönülden atsınlar deyü hü

Sāfi Baba der ki düşme kesrete
 Gözünü aç uyan dalma vahdete
 Vīrān kalp evini tenvīr etmeğe
 Gönülde bir şem'ā yaksınlar deyü hü

Nefes 11 [s. 102-103]

Gerçek erenlerin bana pendidir
 Hacı Bektaş Şāh Alī'nin kendidir
 Pençesinde nūrdan yeşil benlidir

Aldı benim yarı aklımı gelen dost
 Hacı Bektaş Balım Sultan gelen dost

Gerçekler derilmiş hep bir araya
 Muhabbet ederler Hakk'a yaraya
 Pīrim kendi eliyle sundu doluyu

Aldı benim yarı aklımı gelen dost
 Hacı Bektaş Balım Sultan gelen dost

Hacı Bektaş dolusundan kandırdı
 Kandırdı da aşk oduna yandırdı
 Beni aşkın deryāsına daldırdı

Aldı benim yarı aklımı gelen dost
Hacı Bektaş Balım Sultan gelen dost

Sāfî Gedā aşkın olmuş esiri
Sīnemde yanmak sūz-ı te'sîri
Mānāda gördüğüm Horasan pîri

Aldı benim yarı aklımı gelen dost
Hacı Bektaş Balım Sultan gelen dost

Nefes 12 [s. 110-111]

Hakikat yolunda namāz kılarken
İmamım Muhammet mürşidim Alî
Erler meydânında dāra dururken
İmamım Muhammet mürşidim Alî

İmam Hasan'dır gönlümün varı
İmam Hüseyin'dir cihânın nūru
Bu demde bunlardır gönlümün sürūru
İmamım Muhammet mürşidim Alî

İmam Zeynel'dir hiç etmem gümān
İmam Bākır'dan kaldı yol erkān
Bunların aşkıyla var oldu cihān
İmamım Muhammet mürşidim Alî

Mezhebi İmam-ı Ca'fer-i Sādık
İmam-ı Kāzım'a cümlemiz āşık
Hamdolsun bunlara olmuşum sālîk
İmamım Muhammet mürşidim Alî

İmām-ı Rızā'dır Alî yolunda
Takî ilen Nakî sağı solunda
Gittiğimiz erenlerin yolunda
İmamım Muhammet mürşidim Alî

Benim imamımdır Hasanü'l-askerî
İmam-ı Mehdî'dir gözüm gevheri
Sāfî Baba imamların kemteri
İmamım Muhammet mürşidim Alî

Nefes 13 [s. 118-119]

Bahār geldi açtı güller
Kokusunu saçtı güller
Bülbül oldum bu gülşende
Âh ederek çoştı gönül

Esiriyim bir dilberin
Hayranıyım o güllerin
Aşkın ile cüş ederek
Kaynadı da taşı gönül

Karadır bahtımız kara
Devāsızdır dilde yara
Bir dilberin peşi sıra
Mecnün gibi koştı gönül

Yalvarırım ben Tanrıma
Merhamet versin bağrıma
Bir vefāsızın uğruna
Karlı dağlar aştı gönül

Hiç gülmedim eller gibi
Esti gönül yeller gibi
Coşkun akar seller gibi
Dalgalandı taşı gönül

Sāfi Baba nedir hālin
Diye sormaz zālīm felek
Hiç onulmaz derdi gamın
Ferāşına düştü gönül

Nefes 14 [s. 129-130]

Erenler gülleri cān bülbülleri
Gelin cānlar muhabbetler edelim
Hacı Bektaş, Balım Sultan gülleri
Gelin cānlar muhabbet edelim

Elde fırsat tende sıhhat var iken
Ten cān ile cān ten ile yār iken
Ömrümüz nevbahār-ı çemenzār iken
Gelin cānlar muhabbet edelim

Ecel gelip cān mahsulün biçmeden
Cān kervānı ten mülkünden göçmeden
Güz gelip de hazān olup geçmeden
Gelin cānlar muhabbet edelim

Erenler sırrından sırlar açalım
Muhabbet eyleyip gamdan geçelim
Sākīnin elinden demler içelim
Gelin cānlar muhabbet edelim

Sāfī Baba kimiler ikilik bilmez
İkili gönülle Hakk'a erilmaz
Muhabbet olmayınca erkān sürülmez
Gelin cānlar muhabbet edelim

Tevfik Baba²⁶

Nefes [77b-78a]

Ervāh-ı ezelde cemāl-i yāri
Gören gelsin, görmeyenler gelmesin
*Nefahü [fīhi] min rūhī*²⁷ sırr-ı esrārı
Duyan gelsin duymayanlar gelmesin

Āl-i Muştafā'nın hāk-i rāhında
Sırr-ı Murtażā'nın hoş penāhında
Erenler postunu Hāk dergāhında
Seren gelsin sermeyenler gelmesin

Hākīkat kā' besin bünyād eyleyen
Bunca mürşīdleri irşād eyleyen
Sa' ādet bābını güşād eyleyen
Giren gelsin girmeyen gelmesin

Gedā Tevfik durdu dār-ı dīvāna
İkrār imānımız şāh-ı merdāna
Manşūr olup verdim cānı cānāna
Veren gelsin vermeyen gelmesin

26 **Tevfik Baba (Derviş Tevfik)**: 19. yüzyılın sonunda yaşamış bir Bektaşî şairidir. İstanbullu olan şair Mızika-i Hümayun'da görev yapmış, Nuri Baba'dan nasip almış ve 1889 yılında hakka yürümüştür. Aynı zamanda bestekâr da olan şair yazdığı şiirlerin büyük bölümünü bestelemiştir (Özmen, 1998d: 303).

27 *Ona ruhumdan ruh üflediğim zaman... Hicr 29, Sâd 72.*

Yetimî²⁸**Nefes [13b-14b]****Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**

Ey atı Düldül kulu kanber kılıcı Zü'l-feķār
 Ay u günü oldur eline be-sā' at leyl ü nehār
 Levh-i maḥfūzunda yazmış Ḥālīk-ı perverdigār
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zü'l-feķār²⁹

Nokta-i nün-ı nübüvvetden Muḥammed Muṣṭafā
 Zāhir oldu on sekiz biñ 'āleme yürü dü-çār
 Çün kelāmu'llāh-ı nātıķdır vücūd-ı Murtażā
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zü'l-feķār

Lā fetā baḥrında gördüm süre-i Ammā te'vīl
 Heybetinden titredi çarḥ-ı felekde Azrā'īl
 İşbu ismi yād kıldı gökde ol dem Cebrā'īl
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zü'l-feķār

Şeh-süvār-ı evliyādır ol 'Aliyye'l-Murtażā
 Murtażā şāhımdan bu maķām-ı müntehā
 Hem onun şānına gelmiştir ezelden bu aķā
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zü'l-feķār

Ol 'Alī'dir kim elinden bāb-ı Ḥayber şavuldı
 Ḥikmete gelmiştir ezelden Şām-ı şarķī-i Rüm
 Bir daḥı gelse gerek kāfirlere şāh-ı nücüm
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zü'l-feķār

Ol esedu'llāh gālib-i nokta-i bāb-ı berāt
 Hızır ile İsā elinden içdiler āb-ı ḥayāt
 Bu velāyet kānıdır bil sen ey şāhib-i necāt
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zü'l-feķār

Ey Yetimî dünyā vü uķbāda şāhımdır 'Alī
 Dest-gīrim demi dem püşt-i penāhımdır 'Alī
 Şāhib-i levh-i kalem-i fażlu'llāhımdır 'Alī
Lā fetā illā 'Alī lā seyfe illā Zü'l-feķār

28 Kaynaklar birkaç tane Yetimî'den bahsetmekle birlikte haklarında yeterli bilgi bulunmadığını ifade etmektedir. İsmail Özmen eserinde Yetimî için 16. yüzyılda yaşamış bir Bektaşî ozanıdır demektedir (Özmen, 1998b: 519).

29 *Ali'den başka yiğit, Zülfikar'dan üstün kılıç yoktur.*

Süleyman Saltık ve Eşi Saliha Saltık

Sâfi (Kırıtoglu) Baba

Celil Saltık ve Eşi Revaziye Saltık

KAYNAKLAR

- DİLÇİN, Cem. (2004). Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara.
- EYUBOĞLU, İsmet Zeki. (1991). Alevi-Bektaşî Edebiyatı. İstanbul.
- İSEN, Mustafa. (1998). Sehî Bey Tezkiresi Heşt-Behişt. Ankara.
- KILIÇ, Filiz-KURTOĞLU, Orhan-BÜLBÜL, Tuncay. (2008). Deniz Ali Baba Dergahı Post-nişini Haydar Cemil Baba (Haydarî) ve Şiirleri. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yayınları.
- KILIÇ, Filiz-TOK, Turgut-KÖKEL, Coşkun-BÜLBÜL, Tuncay. (2007). Horasan'dan Anadolu'ya Alevilik-Bektaşîlik ve Denizli Oğuz Yerleşimine Genel Bakış. Ankara.
- KOCA, Turgut, (1990). Bektaşî-Alevî Şairleri ve Nefesleri. İstanbul.
- KÖKSAL, M. Fatih. (2007). Bilinmeyen Bir Bektaşî Şairi: Dervîşî (Devrişî) Ahmed ve Şiir Mecmuası. II. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevîlik ve Bektaşîlik Bilgi Şöleni Bildiri Kitabı. 2. Cilt. Ankara.
- NOYAN, Bedri. (2002). Bütün Yönleriyle Bektaşîlik ve Alevîlik. Cilt 5. Ankara.
- ÖZMEN, İsmail, (1998a). Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi 1. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZMEN, İsmail, (1998b). Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi 2. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZMEN, İsmail, (1998c). Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi 3. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZMEN, İsmail, (1998ç). Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi 4. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZMEN, İsmail, (1998d). Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi 5. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sadettin Nuzhet. (1930). Bektaşî Şairleri. İstanbul.